

ADAM ZAJĄC
Rzeszów

Wągrzyca u bydła w woj. rzeszowskim w latach 1964 — 1973

Wągrzyca bydła stanowi nadal poważny problem sanitarno-weterynaryjny w wielu krajach, w tym również i w Polsce (2). Ekstensywność inwazji wągrzyca bydła jest różna w poszczególnych regionach kraju. Procent stwierdzonej wągrzyca związany jest ściśle z ekstensywnością inwazji, intensywnością występowania pasożyta oraz obowiązującą techniką badania poubojowego i związaną z tym wykrywalnością (1).

Ekstensywność inwazji wągrzyca bydła w krajach europejskich w latach 1950—1960 kształtowała się różnie w zależności od kraju, osiągając 30% w Jugosławii (2). W Polsce ekstensywność inwazji kształtuje się od 0,9% do 5,3% (4, 5).

Celem niniejszej pracy było ustalenie ekstensywności i intensywności wągrzyca bydła na terenie województwa rzeszowskiego. Ustaleń dokonano na podstawie wyników rutynowych badań poubojowych, przeprowadzanych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Materiał i metody

Ekstensywność inwazji wągrzyca bydła na terenie woj. rzeszowskiego w latach 1964—1973 dokonano w oparciu o ilości stwierdzonych przypadków wągrzyca bydła w Zakładach Mięsnych CPMs, rzeźni nieprzemysłowych, stanowiących własność pionu spółdzielczego (GS, WSS) oraz punktach uboju, znajdujących się na terenie województwa rzeszowskiego.

Dane liczbowe zarówno sztuk poddanych badaniu, jak również ilości stwierdzonych wągrów w trakcie badania poubojowego zostały ujęte z rocznych zestawień wyników urzędowych badań poubojowych oraz dzienników urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa.

Ilości stwierdzonych *Taenia saginata* u ludzi wg danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie są stosunkowo nieduże. W latach 1972 i 1973 stwierdzono tasiemczycę u ludzi w ilości 20—30 przypadków rocznie, co stanowi bardzo mały procent do ilości przeprowadzonych badań. Są to dane niepełne, z uwagi na trudności w wykrywaniu oraz nie zgłaszanie się do leczenia ludzi lecz prowadzenie kuracji we własnym zakresie.

Wyniki

Wyniki przeprowadzonych badań zostały ujęte w tab. 1 i 2. Nie sporządzono oddzielnej tabeli na terenowe obwody urzędowego badania z uwagi na zbyt małe ilości zbadanych sztuk po uboju w latach 1964—1973. W okresie tym w obwodach terenowych zbadano ogółem 11.354 szt. bydła, u których stwierdzono 4 przypadki wągrzyca, co stanowi około 0,03%. Ujęte są w tej liczbie również sztuki zbadane po uboju w zagrodach posiadaczy.

Przeanalizowano również ekstensywność występowania wągrzyca bydła wg wieku, stosując podział na dwie grupy. Pierwszą — młode bydło rzeźne, które nie przekroczyło dwu lat życia oraz grupę drugą bydło powyżej 2-letnie.

1. Na ogólną ilość dorosłego bydła powyżej 2-letnie 278.601 szt. stwierdzono wągrzycę u 274 szt., co stanowi 0,09%.

2. Na ogólną ilość 812.304 szt. bydła młodego do 2-letnie, stwierdzono wągrzycę u 1.198 szt., co stanowi 0,01%.

Intensywność inwazji wągrzyca bydła analizowano w oparciu o załącznik Nr 12 do Rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 29 stycznia 1929 r. przyjmując podział na dwie grupy.

Tab. 1. Wyniki badań poubojowych w kierunku wągrzyca bydła w WIS przy ZMs w woj. rzeszowskim w latach 1964—1973

Rok	Ilość sztuk zbadanych	Bydło z wągrami szt.
1964	77368	95 (0,1%)
1965	69969	71 (0,1%)
1966	73438	102 (0,1%)
1967	75832	189 (0,2%)
1968	83251	193 (0,2%)
1969	88308	248 (0,2%)
1970	112351	148 (0,1%)
1971	95769	177 (0,1%)
1972	98636	112 (0,1%)
1973	100231	126 (0,1%)
Razem	875153	1411 (0,1%)

Pierwszą grupę stanowi intensywność inwazji uzależniona od ilości stwierdzonych pasożytów w tuszy i narządach, a w szczególności stwierdzenie wągrów w większej ilości nacięć w trakcie badania rutynowego (w więcej niż dwóch nacięciach obecność pasożyta) — zaliczono takie przypadki jako intensywność dużą.

Tab. 2. Wyniki badań poubojowych w kierunku wągrzyca bydła w rzeźniach spółdzielczych i punktach uboju (GS i WSS) w woj. rzeszowskim w latach 1964—1973

Rok	Ilość sztuk zbadanych	Bydło z wągrami szt.
1964	16938	4 (0,02%)
1965	17281	7 (0,04%)
1966	20753	5 (0,02%)
1967	18538	9 (0,04%)
1968	21385	7 (0,03%)
1969	22224	6 (0,02%)
1970	23822	7 (0,02%)
1971	23367	5 (0,02%)
1972	19986	4 (0,02%)
1973	21458	7 (0,03%)
Razem	205752	61 (0,028%)

Do grupy drugiej zaliczono wszystkie przypadki stwierdzenia wągrycy, gdy w czasie badań rutynowych stwierdzono obecność pasożytów co najmniej w dwu nacięciach oraz zaliczono do tej grupy wszystkie sztuki tzw. jednowągrowate. Grupę tę oznaczono jako intensywność małą.

Z ilości 1 472 przypadków stwierdzonych wągrycy do pierwszej grupy tj. intensywność duża przypada 324 szt., zaś do grupy drugiej tzn. intensywność mała 1 148 szt.

Omówienie wyników

Przedstawiona analiza ekstensywności oraz intensywności inwazji wągrycy bydła na terenie woj. rzeszowskiego, przeprowadzona na podstawie materiałów Weterynaryjnej Inspekcji Sanitarnej, danych statystycznych z Zakładów Mięśnych i rzeźni spółdzielczych, ma na celu przedstawienie danych w celu porównania z ekstensywnością wągrycy w innych województwach na terenie kraju.

Bezspornym faktem jest, że obecne metody badania poubojowego zgodnie z obowiązującymi przepisami, a dotyczące badania w kierunku obecności wągrycy u bydła są niedoskonałe i nie zapewniają optymalnej wykrywalności *Cysticercus bovis* w mięśniach i narządach (3).

Jak wynika z tab. 1 i 2 wykrywalność wągrycy jest większa (około dziesięciokrotnie) w zakładach mięśnych CPMs w porównaniu do ilości stwierdzanych w rzeźniach pionu spółdzielczego. Przyczyną tego stanu jest przede wszystkim większe doświadczenie, wyspecjalizowanie oraz dokładność badań poubojowych lekarzy wet. WIS w zakładach mięśnych, w których jest stały nadzór w porównaniu do małych rzeźni, punktów uboju oraz obwodów urzędowego badania, w których badanie poubojowe wykonują w większości lek. wet. pracownicy zakładów leczenia zwierząt.

Badania poubojowe dokonywane przez lekarzy wet. leczniczych, jako organów urzędowego badania są czynnościami dorywczymi, zaś nadmiar pracy w lecznicach utrudnia w pewnym stopniu dokładne i precyzyjne wykonywanie czynności wchodzących w zakres badań poubojowych.

Należy też nie pominąć faktu, że większość rzeźni pionu spółdzielczego na terenie województwa rzeszowskiego jest starego typu, nie posiadających optymalnych warunków do przeprowadzania badań poubojowych (niedostateczne oświetlenie, ciasne pomieszczenia itp.).

Procent stwierdzonej wągrycy u bydła na terenie województwa rzeszowskiego nie stanowi większego problemu, a ekstensywność w porównaniu do innych regionów kraju jest stosunkowo niska. Należy też wziąć pod uwagę, że dane statystyczne przedstawione w niniejszej pracy nie odzwierciedlają w pełni ekstensywności inwazji. Przyczyną tego są wspomniane wyżej niedokładne metody badań poubojowych w świetle obowiązujących przepisów oraz nie zawsze dokładne badanie poubojowe, w szczególności w małych rzeźniach oraz punktach uboju.

Wnioski

1. Należy rozważyć możliwość badania na obecność *Taenia saginata* pracowników obsługujących bydło w hodowli wielkostadnej i bazach opasowych.
2. Zaostrzenie nadzoru sanitarnego ze strony WIS nad kulinarnymi elementami przeznaczonymi do spożywania w stanie surowym (befsztyk tatarski).
3. Zwiększyć nadzór pośredni nad działalnością organów urzędowego badania w rzeźniach spółdzielczych i punktach uboju (szkolenie, instruktaż).
4. Poczynić starania w celu opracowania nowych przepisów w zakresie poubojowego badania bydła na obecność wągrycy.

Piśmiennictwo

1. Kozakiewicz B.: Medycyna Wet. 29, 173, 1973.
2. Kozakiewicz B.: Medycyna Wet. 29, 365, 1973.
3. Kozakiewicz B.: Medycyna Wet. 29, 489, 1973.
4. Prost E.: Badanie i ocena zwierząt rzeźnych i mięsa. Wyd. AR — Lublin, 1973.
5. Prost E.: Acta parasit. pol. 3, 217, 1955—56.

Adres autora: lek. wet. Adam Zając, ul. J. Krasickiego 13 a, 35-241 Rzeszów.

MARKSAN L. M., EDWIN E. E., LEWIS G., RICHARDSON C.: Powstawanie martwicy kory mózgowej u cieląt po dożwaczowym podaniu amprolium. (The production of cerebrocortical necrosis in ruminant calves by the intraruminal administration of amprolium). Br. vet. J. 130, 9—16, 1974 (1).

Badania nad wpływem amprolium na zmiany w korze mózgowej przeprowadzono na 6 cielętach karmionych mlekiem. Dwa cielęta otrzymywały sondą bezpośrednio do żwacza amprolium w ilości 1% paszy, dwa dostawały tą samą drogą amprolium z dodatkiem tiaminy (500:1), zaś dwie pozostałe sztuki stanowiły grupę kontrolną. Przed i w trakcie doświadczenia

oznaczano poziom propionianu i mleczanu w płazmie, aktywność kinazy pirogronianowej i poziom tiaminy w moczu, wątrobie i mózgu oraz charakter zmian histologicznych w korze mózgowej. U cieląt po podaniu samego amprolium poziom pirogronianu, mleczanu i aktywność kinazy pirogronianowej we krwi ulegał zwiększeniu oraz rozwijała się martwica kory mózgowej. Natomiast u zwierząt z grupy kontrolnej oraz u zwierząt które otrzymały amprolium łącznie z tiaminą (całkowita dawka amprolium 1602,2 g, tiaminy 3,2 g) nie stwierdzono w okresie 55 dniowej obserwacji żadnych zmian w korze mózgowej.

A.